TRANSMILLIY OILA FENOMENINING IJTIMOIY-FALSAFIY TAHLILI

Tuliyev Qurbonboy Qadamboy o‘g‘li
Urganch davlat pedagogika instituti o‘qituvchisi
qurbonboyqadamboyevich@gmail.com
https://doi.org/10.5281/zenodo.23274005

Annotatsiya: Maqolada transmilliy oila fenomeni ijtimoiy falsafa nuqtai nazaridan tahlil qilinadi. Tadqiqotning maqsadi milliy chegaralar bilan ajralgan, ammo ijtimoiy, hissiy va iqtisodiy jihatdan yaxlit saqlanuvchi oilaning ontologik va ijtimoiy-amaliy xususiyatlarini aniqlashdir. Tadqiqot transmilliy ijtimoiy maydon (P. Levitt, N. Glick Schiller), oilaviy amaliyotlar (D. Morgan), g‘amxo‘rlik aylanmasi (L. Baldassar, L. Merla), global g‘amxo‘rlik zanjirlari (A. Hochschild), “metodologik millatchilik” tanqidi (U. Beck, E. Beck-Gernsheim) kabi nazariyalarga tayanadi. Empirik asos sifatida O‘zbekiston Markaziy banki, Jahon banki, BMT Xotin-qizlar tashkiloti va UNICEF (O‘zbekiston xotin-qizlar qo‘mitasi bilan hamkorlikda) ma’lumotlari hamda xorijiy va mahalliy olimlarning tadqiqotlari ikkilamchi tahlil qilindi. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, transmilliy oila oilaning “parchalanishi” emas, balki uning makon-vaqt jihatidan qayta tashkil topgan shakli bo‘lib, uning barqarorligi masofaviy g‘amxo‘rlik, pul o‘tkazmalari va raqamli aloqa orqali ta’minlanadi. Shu bilan birga, gender nomutanosibligi, bolalar hissiy farovonligiga xavf va huquqiy himoya bo‘shliqlari kabi ziddiyatlar saqlanib qoladi.
Kalit so‘zlar: transmilliy oila, mehnat migratsiyasi, pul o‘tkazmalari, masofaviy g‘amxo‘rlik, transmilliy ijtimoiy maydon, ijtimoiy falsafa, O‘zbekiston.

Abstract: This article offers a social-philosophical analysis of the transnational family. Drawing on transnational social field theory, the concept of family practices, the circulation of care and critiques of methodological nationalism, and using secondary data from the Central Bank of Uzbekistan, the World Bank, UN Women and UNICEF, it argues that the transnational family is not a disintegrating form of the family but a spatially reorganised one, sustained by remittances, long-distance care and digital communication, yet marked by gender asymmetry and risks for left-behind children.
Keywords: transnational family, labour migration, remittances, circulation of care, transnational social field, social philosophy, Uzbekistan.

Kirish. Zamonaviy globallashuv sharoitida oila institutining makoniy asosi tubdan o‘zgarmoqda. Klassik sotsiologiya va falsafada oila odatda bitta uy xo‘jaligi, bitta hudud va bitta milliy davlat doirasida tasavvur qilinar edi. Biroq mehnat migratsiyasining kengayishi natijasida oila a’zolari turli mamlakatlarda yashab, ayni paytda yagona oilaviy birlik sifatida faoliyat yuritmoqda. Ilmiy adabiyotda bunday oila “transmilliy oila” deb ataladi. D. Bryceson va U. Vuorela uni a’zolari kamida ikki mamlakatda yashab, “birlik hissi”ni va o‘zaro farovonlik tuyg‘usini saqlab qoladigan oila sifatida ta’riflaydi [7].

O‘zbekiston uchun mavzu alohida dolzarb hisoblanadi. Markaziy bank ma’lumotlariga ko‘ra, 2025-yilda mamlakatga xorijdan kelgan pul o‘tkazmalari hajmi 2024-yilga nisbatan 4,1

mlrd AQSh dollariga oshib, 18,9 mlrd dollarga yetgan [23]. 2024-yilda esa bu ko‘rsatkich taxminan 14,8 mlrd dollarni tashkil etgan va O‘zbekiston Markaziy Osiyoda pul o‘tkazmalarining eng katta mutlaq hajmini oluvchi davlat bo‘lgan [26]. Jahon banki baholashicha, Rossiyadan kelgan o‘tkazmalarsiz O‘zbekistonda qashshoqlik darajasi ikki baravar yuqori bo‘lar edi [17]. Demak, migratsiya faqat iqtisodiy holatgina bo‘lib qolmay, balki oilaviy hayot tarzi va ijtimoiy reproduksiyaning tarkibiy qismiga aylangan.

Muammoning o‘rganilganlik darajasi. Xorijda transmilliy oila mavzusi 1990-yillardan boshlab keng rivojlandi: transmilliylik paradigmasi (Basch, Glick Schiller & Szanton Blanc) [4], transmilliy oilaning nazariy asoslari (Bryceson & Vuorela) [7] , g‘amxo‘rlik aylanmasi konsepsiyasi (Baldassar & Merla) [3] , global g‘amxo‘rlik zanjirlari (Hochschild) [14], “masofaviy yaqinlik” (Parreñas) [24], “polimedia” (Madianou & Miller) [21] kabi yondashuvlar shakllandi. Markaziy Osiyo kontekstida M. Laruelle (2013) [19] tahriri ostidagi to‘plam, M. Reeves (2012) [25] va R. Urinboyev (2023) [28] tadqiqotlari migratsiya, pul o‘tkazmalari va huquqiy-ijtimoiy moslashuvni yoritib beradi. O‘zbekistonda esa oilaga migratsiyaning ta’siri bo‘yicha birinchi yirik empirik tadqiqot 2019-yilda UNICEF va O‘zbekiston xotin-qizlar qo‘mitasi tomonidan o‘tkazildi [27]. So‘nggi yillarda ayollar migratsiyasi va oila tuzilmasining gender tahlili [2] hamda O‘zbekistonlik muhojir ayollarning nikoh biografiyalari [12] o‘rganila boshladi.

Mavjud tadqiqotlarning aksariyati sotsiologik, iqtisodiy yoki demografik xarakterga ega ekanligi bilan ajralib turadi; transmilliy oilaning falsafiy mohiyati uning ontologik maqomi (oila nima va qayerda “mavjud”), axloqiy asoslari (burch, g‘amxo‘rlik, sadoqat) va ijtimoiy ziddiyatlari yagona nazariy qolipda kam tahlil qilingan. Ayniqsa, O‘zbekiston misolida empirik ma’lumotlarni ijtimoiy-falsafiy konsepsiyalar bilan bog‘laydigan tadqiqotlar yetarli darajada emas.

Tadqiqot maqsadi: transmilliy oila fenomenining ijtimoiy-falsafiy mohiyatini nazariy va ikkilamchi empirik ma’lumotlar asosida ochib berish.

Tadqiqot savollari:

1. Transmilliy oila ontologik jihatdan qanday tushuniladi: u “buzilgan” oilami yoki oilaning yangi shaklimi?

2. Oilaviy aloqalar masofada qaysi mexanizmlar (pul, g‘amxo‘rlik, aloqa texnologiyalari) orqali saqlanadi?

3. O‘zbekiston misolida bu jarayonda qanday ijtimoiy ziddiyatlar (gender, avlodlararo, huquqiy) yuzaga keladi?

Ishchi gipoteza: transmilliy oila oilaning inqirozi emas, balki makon-vaqt jihatdan qayta tashkil topgan, ammo ma’naviy-axloqiy yaxlitligini saqlashga intiluvchi “ko‘p joyli” ijtimoiy maydondir; uning barqarorligi masofaviy g‘amxo‘rlik amaliyotlariga bog‘liq, xavflari esa gender va avlodlararo nomutanosibliklarda namoyon bo‘ladi.

Metodlar. Tadqiqot dizayni. Maqola nazariy-konseptual tadqiqot bo‘lib, ikkilamchi ma’lumotlarning tizimli tahliliga asoslanadi. Birlamchi so‘rov o‘tkazilmagan; shu sababli natijalar sababiy xulosa emas, balki nazariy talqin xarakteriga ega.

Materiallar. (a) Xalqaro va mahalliy ilmiy adabiyotlar (monografiyalar, Scopus/Web of Science va mintaqaviy jurnallardagi maqolalar); (b) rasmiy statistika: O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki, Jahon banki, IOM va BMT Xotin-qizlar tashkiloti hisobotlari;

(c) UNICEF va O‘zbekiston xotin-qizlar qo‘mitasining 2019-yilgi tadqiqoti: Buxoro, Xorazm, Farg‘ona va Surxondaryo viloyatlarida 1016 nafar g‘amxo‘r (qarovchi) va 702 nafar bola qamrab olingan so‘rov [27].

Usullar. Tarixiy-mantiqiy va qiyosiy tahlil; ijtimoiy-falsafiy germenevtika (tushunchalarni talqin qilish); kontent-tahlil (manbalardagi mazmuniy toifalarni ajratish); ma’lumotlar triangulyatsiyasi (statistika, sifatli tadqiqot va nazariyani solishtirish). Nazariy qolip sifatida to‘rt yondashuv tanlandi: (1) transmilliy ijtimoiy maydon nazariyasi [20]; (2) “oilaviy amaliyotlar” va oilani “namoyish etish” konsepsiyalari [22]; (3) g‘amxo‘rlik aylanmasi va global g‘amxo‘rlik zanjirlari [3,14]; (4) Beck va Beck-Gernsheimning kosmopolit sotsiologiyasi [6].

Cheklovlar. Rasmiy statistika norasmiy migratsiya va naqd pul o‘tkazmalarini to‘liq qamramaydi; O‘zbekistonda transmilliy oila bo‘yicha milliy darajadagi longityud ma’lumotlar yetishmaydi; xorijiy tadqiqotlar (masalan, Meksika–AQSh yo‘nalishi) O‘zbekiston kontekstiga mexanik ko‘chirilishi mumkin emas. Bu cheklov xorijiy adabiyotda ham qayd etiladi: bolalar farovonligi bo‘yicha tadqiqotlarning katta qismi Lotin Amerikasi–AQSh oqimiga qaratilgan [7].

NATIJALAR (RESULTS)

Tahlil shuni ko‘rsatdiki, transmilliy oila tushunchasi oilani uy-joy va hudud bilan aynanlashtiruvchi an’anaviy qarashni yengadi. Basch, Glick Schiller va Szanton Blanc [4] muhojirlarni vatan va qabul qiluvchi mamlakat o‘rtasida “bir vaqtning o‘zida” ijtimoiy aloqalarni yuritadigan subyektlar deb ta’riflagan edi. Levitt va Glick Schiller [20] buni “transmilliy ijtimoiy maydon” kategoriyasi bilan chuqurlashtirdi: odamlar bir vaqtning o‘zida bir necha davlat doirasidagi munosabatlar tarmog‘ida yashaydi (“simultanlik” tamoyili). Morgan esa oilani qat’iy tuzilma emas, balki odamlar bajaradigan amaliyotlar (“family practices”) sifatida talqin qiladi [22]; Finch esa oila “bor”ligi uchun u doimiy ravishda namoyish etilishi (displaying) zarurligini ta’kidlaydi [11]. Bu ikki g‘oya birgalikda transmilliy oilaning ontologiyasini beradi: oila — jismoniy yaqinlik emas, balki masofada ham takrorlanuvchi ma’noli harakatlar majmuasi disoblanadi.

Bryceson va Vuorela transmilliy oila uchun uchta xususiyatni ajratadi: (1) a’zolarning bir necha makonda joylashuvi; (2) “oila birligi” tuyg‘usining saqlanishi; (3) bu tuyg‘uning moddiy va hissiy almashinuv orqali qo‘llab-quvvatlanishi [7]. Natijalar bu uch belgi O‘zbekiston holatida ham kuzatilishini ko‘rsatadi.

1-jadval. O‘zbekistonda pul o‘tkazmalari bo‘yicha asosiy ko‘rsatkichlar

Ko‘rsatkich	Qiymat	Manba
2024-yildagi o‘tkazmalar	≈ 14,8 mlrd AQSh dollari	UN Women (2026)
2025-yildagi o‘tkazmalar	18,9 mlrd AQSh dollari (+4,1 mlrd)	Markaziy bank (2025)
2025-yil 1-yarim yillik	8,2 mlrd dollar; shundan Rossiya — 78% (6,4 mlrd)	Kun.uz (2025), Markaziy bank ma’lumoti
O‘tkazma kanallari (2025, 1-yarim yillik)	an’anaviy tizimlar 53%, bank kartalariga to‘g‘ridan-to‘g‘ri P2P o‘tkazmalar 44%	Kun.uz (2025)

Ko‘rsatkich	Qiymat	Manba
2026-yil 1-chorak	3,8 mlrd dollar; Rossiya ulushi 72,4% (bir yil oldin 77,6%)	Yep.uz (2026), Markaziy bank ma’lumoti

Ushbu raqamlar ikki xulosani beradi. Birinchidan, o‘tkazmalar mikro-darajada oilaviy majburiyatlarning moddiy ifodasi sifatida ishlaydi: UNICEFning 2019-yilgi tadqiqotiga ko‘ra, migrantlar oilalarining 84 foizi o‘tkazmalarga bog‘liq hisoblanadi [27]. Ikkinchidan, o‘tkazmalarning bank kartalariga to‘g‘ridan-to‘g‘ri (P2P) o‘tishi oila a’zolari o‘rtasidagi aloqaning “real vaqt”ga yaqinlashganini, ya’ni masofaning moliyaviy jihatdan qisqarganini ko‘rsatadi [18]. Shu bilan birga, Rossiya bozoriga bog‘liqlik (taxminan to‘rtdan uch) transmilliy oilalar farovonligini bitta mamlakatdagi huquqiy va siyosiy sharoitga bog‘lab qo‘yadi [29]. R. Urinboyev Rossiyadagi O‘zbekistonlik muhojirlarning huquqiy muhitda norasmiy tarmoqlar va shaxsiy aloqalar orqali moslashishini tahlil qilib, bu zaifligning ijtimoiy mexanizmlarini ochib beradi [28]. Reeves Qirg‘iziston janubi misolida pul o‘tkazmalari “qora ish — yashil pul” ziddiyatida marosim va kundalik xo‘jalik iqtisodiyotini qanday qayta shakllantirishini ko‘rsatgan; bu natija O‘zbekistonda to‘y, marosim va uy-joy xarajatlariga o‘xshash ta’sirni taxmin qilish uchun qiyosiy asos beradi, biroq bu bevosita empirik isbotni talab qiladi [25].

Baldassar va Merla “g‘amxo‘rlik aylanmasi” atamasini taklif qilib, g‘amxo‘rlik bir yo‘nalishli (“ketgan — qolgan”) emas, balki bir necha avlod va makon orasida ikki tomonlama aylanishini asoslaydi: ularning fikriga ko‘ra pul, ishonch, tez yordam, ko‘rish va hissiy qo‘llab-quvvatlash shular jumlasiga kiradi. Parreñas Filippin misolida onalar va bolalar o‘rtasidagi “masofaviy yaqinlik”ni, ya’ni sinfiy va gender omillar bilan belgilanadigan aloqa shaklini tadqiq qiladi [24]. Madianou va Miller kabi olimlar esa videoqo‘ng‘iroq, ijtimoiy tarmoq va messenjerlar “polimedia” muhitini yaratib, aloqa vositasini tanlashning o‘zi axloqiy-hissiy ma’noga ega bo‘lib qolganini aniqlaydilar [21]. O‘zbekiston uchun bu konsepsiyalar ayniqsa muhim hisoblanadi, chunki mahalliy qadriyatlar tizimida oila a’zolari oldidagi burch (ota-ona va keksalar oldidagi javobgarlik, qarindoshlik majburiyatlari) yuqori ahamiyatga ega; biroq bu jihat milliy miqyosdagi empirik o‘lchovlar bilan to‘liq tasdiqlanmagan va qo‘shimcha sifatli tadqiqotni talab etadi. Bu yo‘nalishda boshqa Markaziy Osiyo va Sharqiy Osiyo misolidagi ishlar, jumladan Janubiy Koreyadagi o‘zbekistonlik koryo-saramlarning qoldirilgan keksa ota-onalarga transmilliy g‘amxo‘rligi haqidagi tadqiqot, pul o‘tkazmalari, ICT orqali “virtual yaqinlik” va vatanga tashrif kabi amaliyotlar oilaviy aloqani saqlashini ko‘rsatadi (Seul milliy universiteti repozitoriysidagi tadqiqot, o‘zbekistonlik koryo-saram migrantlar misolida).

BMT Xotin-qizlar tashkiloti ma’lumotlariga ahamiyat beradigan bo‘lsak, Markaziy Osiyoda mehnat migratsiyasi umuman erkaklar ustunligi bilan ajralib turadi, shu bilan birga ba’zi kontekstlarda ayollar migratsiyasi ko‘payayotganligini guvohi bo‘lishimiz mumkin [26]. UNICEF tadqiqotida respondentlar tomonidan qayd etilishicha, migrantlar odatda 4–5 yil chet elda qoladi va bunda xotinlar oilaning butun moliyaviy va maishiy yukini yolg‘iz ko‘tarishga majbur bo‘lishadi [27]. Bu esa ikkita falsafiy ziddiyatni keltirib chiqaradi: erkak “boquvchi” rolining masofaviy shaklda saqlanishi va ayolning amalda oila boshlig‘iga aylanishi. Hochschild g‘amxo‘rlik zanjirlarida “hissiy qo‘shimcha qiymat” tushunchasi bilan boy mamlakatlar g‘amxo‘rlikni kambag‘al mamlakatlar ayollari hisobiga “import qilishini” tanqid

qilgan [14]; O‘zbekiston ayollari yo‘nalishida bu tahlil o‘zaro tengligi yo‘q munosabatlarni tushunishga yordam beradi. O.N. Bakirova O‘zbekiston tajribasida ayollar migratsiyasining oila tuzilmasi, bolalar va nikoh institutiga ta’sirini gender tahlil qilib, gender-sezgir migratsiya siyosatini zarur deb hisoblaydi [2]. L. Garipova esa Rossiyadagi O‘zbekistonlik ayollarning biografik naratillari asosida, muvaffaqiyatsiz nikohdan keyin migratsiyaga ketgan ayollar yangi turmush amaliyotlarini (migratsiyaga xos nikoh shakllari) qanday shakllantirishini ko‘rsatadi; bu transmilliy oila bitta “to‘liq” modelga ega emasligini isbotlaydi [12].

UNICEF tadqiqoti ko‘a ota-ona yo‘qligi qarovchilarda stress, bolalarda esa tashlab ketilganlik hissi va hissiy-xulq muammolarini keltirib chiqarishi mumkinligini ko‘rsatdi [27]. Bu xorijiy tadqiqotlar bilan ko‘p jihatdan mos keladi: J. Dreby Meksika–AQSh misolida bolalarning ota-onaning migratsiyaga ketishini tashlab ketish sifatida his qilishi va ota-onadan uzoqlashishini, ota-onalarning “yaxshiroq kelajak uchun” niyatiga qaramay aloqa zaiflashishi mumkinligini yozadi [9]; Parreñas bolalarning “ota-ona mehri” va “moddiy ta’minot” o‘rtasidagi ziddiyatni qanday talqin qilishini tahlil qiladi [24]. Shu bilan birga, Journal of Marriage and Family maxsus sonining kirish maqolasi qiyosiy guruhlar (migratsiya bo‘lmagan oilalar bolalari) yo‘qligi sababli ko‘plab xulosalar to‘liq asoslanmaganini ta’kidlaydi [15]. Demak, bolalar farovonligiga salbiy ta’sir ehtimoliy xavf sifatida baholanishi, uni muqarrar deb talqin qilmasligimiz kerak.

MUHOKAMA (DISCUSSION)

1. Ontologik talqin: oila “makon”dan “munosabat”ga. Natijalar ishchi gipotezani qo‘llab-quvvatlaydi: transmilliy oila oila institutining yo‘qolishi emas, balki uning mohiyatiy (substantsional) tushunchadan munosabatiy tushunchaga o‘tishidir. Beck va Beck-Gernsheim “metodologik millatchilik”ni, ya’ni ijtimoiy hayotni milliy davlat chegarasida tushunish odatini tanqid qilib, “dunyoviy oilalar”ni kosmopolit voqelik sifatida talqin qiladi [6]. Bu nuqtai nazardan O‘zbekiston oilalarini faqat mamlakat ichidagi uy xo‘jaligi sifatida o‘rganish tahlilning bir qismini yashiradi: pul, g‘amxo‘rlik va obro‘ bir necha mamlakatni bog‘laydi.

2. Zamonaviylik falsafasi bilan qiyos. Z. Bauman “suyuq zamonaviylik” g‘oyasida barqaror shakllarning eroziyasini va aloqalarning mo‘rtlashuvini ta’kidlaydi [5]; A. Giddens “sof munosabat” tushunchasi bilan yaqinlik munosabatlarining o‘zaro rozilik va doimiy qayta muzokaraga asoslanishini ko‘rsatadi [13]; M. Castells) “oqimlar makoni” tushunchasi bilan aloqalar jismoniy joydan ajralishini tasvirlaydi [8]; Appadurai “mediascapes” va “ethnoscapes” tushunchalari bilan tasavvur qilingan jamoalar migratsiya va media orqali yangi shakllanishini yozadi [1]. Transmilliy oila bu to‘rt tasvirning kesishgan nuqtasidir. Biroq O‘zbekiston ma’lumotlari “suyuqlik” tezisini cheklaydi: oila a’zolari o‘rtasidagi moliyaviy majburiyat va burch hissi yuqori turg‘unlikni saqlaydi (84% oila o‘tkazmalarga bog‘liq) [27]. Demak, transmilliy oila bir vaqtda ham yuqori harakatchan, ham axloqiy jihatdan mustahkam bo‘lishi mumkin; bu Baumanning pessimistik tezisini to‘ldiruvchi dialektik sintezni talab qiladi.

3. Axloqiy dilemma: burch va ozodlik, g‘amxo‘rlik va yo‘qlik. Migrant ota-ona uchun ketish oila oldidagi burchning bajarilishi (iqtisodiy ta’minot) va shu bilan birga uning buzilishi) demakdir. Bu paradoksni Hochschild “global g‘amxo‘rlik zanjiri” doirasida, Parreñas esa “masofaviy yaqinlik” orqali ochadi. O‘zbekiston sharoitida bu dilemma

kengaytirilgan oilada (qarindoshlar, mahalla) qisman yumshatilishi mumkin, chunki qoldirilgan bolalar ko‘pincha qarindoshlar qaramog‘ida qoladi.

4. Ijtimoiy-siyosiy ahamiyat. Pul o‘tkazmalarining davlat iqtisodiyotidagi ulushi transmilliy oilani nafaqat shaxsiy, balki makroiqtisodiy barqarorlikning tarkibiy elementiga aylantiradi [16]. Shu sababli oilaviy siyosat migratsiya siyosatidan ajratilmasligi kerak. Natijalar asosida quyidagi yo‘nalishlar taklif etiladi: (a) migrantlar bolalari va qarovchilari uchun ijtimoiy xizmatlar va maktab-mahalla darajasidagi monitoring tizimi (UNICEF loyihasi tajribasi: 204 oila va 403 bola dastlabki baholashdan o‘tgan va qo‘llab-quvvatlangan); (b) ayol migrantlar uchun huquqiy va konsullik himoyasini kuchaytirish [2]; (c) migrantlar oilalari bo‘yicha milliy longityud ma’lumotlar bazasini yaratish; (d) mamlakat ichida yaxshi ish o‘rinlari va real ish haqi o‘sishini ta’minlash orqali majburiy ketishni kamaytirish: Markaziy bank ma’lumotlariga ko‘ra, 2025-yil aprel–iyun oylarida O‘zbekistonda real ish haqi 7,3% oshgan, Markaziy Osiyo bo‘yicha o‘rtacha esa 9,8% bo‘lgan [18].

5. Tadqiqotning cheklovlari va kelgusi yo‘nalishlar. Tahlil ikkilamchi ma’lumotlarga asoslangani uchun (a) transmilliy oilaning ichki hissiy dinamikasi to‘liq ko‘rinmaydi; (b) viloyatlar, shahar va qishloq farqlari, shuningdek Rossiyadan tashqari yo‘nalishlar (Koreya, Turkiya, Qozog‘iston, Yevropa) alohida o‘rganilmagan. Kelgusida aralash metodli dizayn (so‘rov + chuqur intervyu + multi-sited etnografiya) tavsiya etiladi.

Xulosa. Tahlil shuni ko‘rsatdiki, transmilliy oila fenomeni ijtimoiy falsafa nuqtai nazaridan oilaning makondan ajralgan, ammo munosabatda yaxlit shaklidir. Uning mohiyati jismoniy yaqinlik emas, balki pul o‘tkazmalari, masofaviy g‘amxo‘rlik va raqamli aloqa orqali qayta ishlab chiqiladigan oilaviy amaliyotlardir. O‘zbekiston misolida bu shakl iqtisodiy zarurat (2025-yilda 18,9 mlrd dollar o‘tkazma), ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash (84% oila o‘tkazmaga bog‘liq) va ziddiyatlar (gender nomutanosibligi, bolalar hissiy xavfi, huquqiy zaiflik) bilan bir vaqtda namoyon bo‘ladi. Shu bois transmilliy oilani “inqiroz” yoki “idealizatsiya” qutblaridan emas, balki dialektik: moslashuv va zaiflik birligi sifatida talqin qilish ilmiy jihatdan asosli. Ilmiy yangilik shundaki, empirik ma’lumotlar nazariy-falsafiy qolipga bog‘landi; amaliy ahamiyati esa oilaviy, migratsiya va bolalar huquqlarini himoya qilish siyosatini yagona yondashuvda ishlab chiqish zarurligini asoslashdadir.

ADABIYOTLAR

1. Appadurai, A. (1996). Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization. University of Minnesota Press.
2. Bakirova, O. N. (2026). Women’s migration and family structure: gender analysis based on the experience of Uzbekistan. The Innovation Economy, 3(2). https://ojs.qmii.uz/index.php/ej/article/view/1607
3. Baldassar, L., & Merla, L. (Eds.). (2014). Transnational Families, Migration and the Circulation of Care. Routledge.
4. Basch, L., Glick Schiller, N., & Szanton Blanc, C. (1994). Nations Unbound: Transnational Projects, Postcolonial Predicaments and Deterritorialized Nation-States. Gordon and Breach.
5. Bauman, Z. (2000). Liquid Modernity. Polity Press.
6. Beck, U., & Beck-Gernsheim, E. (2014). Distant Love. Polity Press.

7. Bryceson, D., & Vuorela, U. (Eds.). (2002). The Transnational Family: New European Frontiers and Global Networks. Berg.
8. Castells, M. (1996). The Rise of the Network Society. Blackwell.
9. Dreby, J. (2007). Children and power in Mexican transnational families. Journal of Marriage and Family, 69(4), 1050–1064.
10. Dreby, J. (2010). Divided by Borders: Mexican Migrants and Their Children. University of California Press.
11. Finch, J. (2007). Displaying families. Sociology, 41(1), 65–81.
12. Garipova, L. (2025). Mnozhestvennye braki v biograficheskikh narrativakh migrantok iz Uzbekistana [Multiple marriages in biographical narratives of female migrants from Uzbekistan]. Antropologicheskij forum, 64.
13. Giddens, A. (1992). The Transformation of Intimacy. Polity Press.
14. Hochschild, A. R. (2000). Global care chains and emotional surplus value. In W. Hutton & A. Giddens (Eds.), On the Edge: Living with Global Capitalism (pp. 130–146). Jonathan Cape.
15. Journal of Marriage and Family (2011). Transnational families and the well-being of children: conceptual and methodological challenges (special section introduction). DOI: 10.1111/j.1741-3737.2011.00840.x
16. Kun.uz (2024, 19 dekabr). Uzbek migrants contributing more to economy than gold exports. https://kun.uz/en/news/2024/12/19/uzbek-migrants-contributing-more-to-economy-than-gold-exports
17. Kun.uz (2025, 17 iyul). Remittances to Uzbekistan grow 27% amid strong labor demand abroad. https://kun.uz/en/news/2025/07/17/remittances-to-uzbekistan-grow-27-amid-strong-labor-demand-abroad
18. Kun.uz (2025, 27 avgust). Remittances to Uzbekistan grow 21% in April–June, reaching $4.8 billion. https://kun.uz/en/news/2025/08/27/remittances-to-uzbekistan-grow-21-in-april-june-reaching-48-billion
19. Laruelle, M. (Ed.). (2013). Migration and Social Upheaval as the Face of Globalization in Central Asia. Brill.
20. Levitt, P., & Glick Schiller, N. (2004). Conceptualizing simultaneity: a transnational social field perspective on society. International Migration Review, 38(3), 1002–1039.
21. Madianou, M., & Miller, D. (2012). Migration and New Media: Transnational Families and Polymedia. Routledge.
22. Morgan, D. H. J. (1996). Family Connections: An Introduction to Family Studies. Polity Press.
23. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki (2025). Xalqaro migratsiya va pul o‘tkazmalari: sharh. https://cbu.uz/upload/iblock/367/m44ddiv5ibi0qck9n5kadrpxofebimzi/2.-Sharh-migratsiya-ENG.pdf
24. Parreñas, R. S. (2005). Children of Global Migration: Transnational Families and Gendered Woes. Stanford University Press.
25. Reeves, M. (2012). Black work, green money: remittances, ritual, and domestic economies in southern Kyrgyzstan. Slavic Review, 71(1), 108–134.
26. UN Women (2026). Central Asia sub-regional brief. https://eca.unwomen.org/sites/default/files/2026-04/central_asia_sub-regional-brief.pdf

27. UNICEF O‘zbekiston (2019). Protecting children left behind by migrating parents in Uzbekistan (O‘zbekiston xotin-qizlar qo‘mitasi bilan hamkorlikdagi tadqiqot asosida). https://www.unicef.org/uzbekistan/en/stories/children-and-migrating-parents
28. Urinboyev, R. (2023). Migration and Hybrid Political Regimes: Navigating the Legal Landscape in Russia. University of California Press.
29. Yep.uz (2026). Uzbekistan received $3.8 billion in remittances in a quarter as dependence on Russia remains high. https://yep.uz/?p=67571